

Toelichting relatie MDTO en TOOI

Deze notitie is een bijlage bij de aanmeldformulieren voor TOOI en MDTO voor de 'Pas toe of leg uit'-lijst van het Forum Standaardisatie.

Wijzigingshistorie

Datum	Versie	Auteur(s)	Wijziging
1 maart 2024	versie 1.0	Marie-José Hover, Hans Overbeek, Marc van Opijnen (KOOP) Wout van der Reijden, Geert Leloup (NA)	Initiële versie
13 januari 2024	Versie 1.1	Hans Overbeek (Logius)	Verbeteringen t.b.v. toegankelijkheid

Inleiding

Gelijktijdig zijn op 1 maart 2024 twee standaarden aangemeld voor opname op de PTOLU-lijst ('pas toe of leg uit') van het Forum Standaardisatie: het Nationaal Archief (NA) draagt MDTO voor, en het Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties (KOOP, een zelfstandig onderdeel van Logius) draagt TOOI voor. Omdat de standaarden betrekking hebben op aanpalende domeinen, is er bewust voor gekozen beide standaarden gelijktijdig aan te dragen om helderheid te kunnen bieden over de afbakening van de functionele toepassingsgebieden.

In deze gezamenlijk opgestelde notitie lichten het NA en KOOP de relatie, overeenkomsten en verschillen tussen beide standaarden toe.

MDTO

MDTO (Metagegevens voor duurzaam toegankelijke overheidsinformatie) is een norm voor het vastleggen en uitwisselen van eenduidige metagegevens om de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie mogelijk te maken.

Anders geformuleerd: MDTO is primair een instrument voor overheidsorganisaties om de verplichtingen uit de Archiefwet en de Wet open overheid (Woo) te kunnen nakomen. Daarbij gaat het niet alleen om de fase van overbrenging naar een archiefinstelling, maar ook om de eisen die gesteld worden aan de eigen informatiehuishouding.

MDTO is de opvolger van het TMLO (Toepassingsprofiel Metagegevens Lagere Overheden) en TMR (Toepassingsprofiel Metagegevens Rijk), die beide zijn gebaseerd op de RMO (Richtlijn Metagegevens Overheidsinformatie).

TOOI

TOOI is een kennismodel voor overheidsinformatie en de organisatie van de overheid. TOOI biedt semantiek voor de beschrijving van overheidsinformatie en overheidsorganisaties in de vorm van een model (ontologie), begrippenkaders (thesauri) en registers met overheidsorganisaties. Alle semantisch gedefinieerde elementen in het TOOI-kennismodel (de klassen in de TOOI-ontologie, hun eigenschappen en onderlinge relaties, de concepten in de TOOI-thesauri en de overheidsorganisaties in de TOOI-registers) zijn voorzien van een persistente identifier, de TOOI-URI. Een beschrijving van overheidsinformatie of een overheidsorganisatie op basis van TOOI verwijst door middel van deze TOOI-URI's naar de semantiek in het TOOI-kennismodel.

Binnen de scope van het TOOI-kennismodel valt alle informatie die overheidsorganisaties verplicht zijn om elektronisch te publiceren. Dit betreft bijvoorbeeld wetgeving, die zonder bekendmaking geen kracht van wet heeft (Bekendmakingswet), informatie die op grond van de Wet open overheid (Woo) actief openbaar moet worden gemaakt en organisatie- en bereikbaarheidsgegevens (o.m. op grond van Koninklijk besluit uit 1859 over het uitgeven van een Staatsalmanak, Wet normering topinkomens (WNT), Woo, Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR), Kaderwet zelfstandige bestuursorganen (Kzbo)). Al deze informatie moet bovendien – op grond van de Wet hergebruik overheidsinformatie (who) – machineleesbaar en voorzien van gestandaardiseerde metadata voor hergebruik beschikbaar worden gesteld.

In de naamgeving (Thesauri en Ontologieën voor Overheidsinformatie) is tot uitdrukking gebracht dat TOOI een (semantisch) kennismodel is en géén metadatamodel. Een metadatamodel behoeft een specifieke (functionele, wettelijke) context en TOOI is bedoeld als context-neutraal referentiemodel waar contextspecifieke standaarden door het gebruik van TOOI-URI's naar kunnen verwijzen.

DiWoo

TOOI is bijvoorbeeld toegepast in de Digitale infrastructuur Wet open overheid (DiWoo), voorheen Platform voor Open Overheidsinformatie (PLOOI) genoemd. Daar is een 'Woo-metadatastandaard' gemaakt, die is gebaseerd op de definities en waardelijsten van TOOI.¹ Het is echter niet zo dat voor de aanlevering aan DiWoo 'TOOI moet worden gebruikt'. Velen zullen bovendien niet eens zien dat in de Woo-metadatastandaard gebruikte elementen uit TOOI afkomstig zijn. Technisch is dit echter wel af te leiden, waardoor de actief openbaar gemaakte informatie te relateren is aan andere informatie.

Daarnaast wordt binnen het DiWoo-team van KOOP op dit moment gewerkt aan een MDTO-variant, zodat overheidsorganisaties die dat willen hun actief openbaar te maken informatie ook met MDTO-metadata kunnen aanleveren. Als daarbij geen gebruik zou worden gemaakt van TOOI-gegevens, zal het lastiger kunnen zijn om deze informatie te relateren aan andere informatie.

Overeenkomsten en verschillen

MDTO en TOOI hebben beide betrekking op overheidsinformatie. MDTO doet dat vanuit het domein van de Archiefwet en de Woo, TOOI vanuit het domein van publieke overheidsinformatie.

TOOI is normatief gespecificeerd en beschikbaar als linked data; de waardelijsten zijn er ook in XML en JSON. MDTO is normatief gespecificeerd en beschikbaar in XML en er is een afgeleide linked data-variant beschikbaar, maar deze is niet normatief.

MDTO biedt een XML-schemadefinitie voor overheidsinformatie. Het schema is uitgewerkt op documenten, hun context (uit hoofde van welke taak, wanneer en door wie) en het beheer ervan door de tijd, wanneer en door wie. Het is daarnaast ook geschikt om collecties van documenten te metadateren (bijvoorbeeld hele websites, mailboxen of informatiesystemen).

Daar waar MDTO zich vooral richt op syntax en structuur, richt TOOI zich vooral op semantiek. MDTO biedt geen waardelijsten voor actoren (organisaties) en slechts een beperkt aantal waardelijsten voor begrippen. Er zijn wel velden voor bijv. thema's, talen en bestandsformaten, maar daarvoor zijn geen waardelijsten. Het is wel mogelijk om te verwijzen naar andere waardelijsten. TOOI biedt deze, en andere (beheerde) waardelijsten juist wel; MDTO zou daarvan gebruik kunnen maken, op vergelijkbare wijze als de DiWoo-standaard daar nu gebruik van maakt. Dit biedt de mogelijkheid om TOOI-compatible gegevens binnen MDTO te gebruiken.

¹ <https://standaarden.overheid.nl/diwoo/metadata>

Symbiose MDTO en TOOI

Het kan voorkomen dat bestuursorganen bij het inrichten/doorontwikkelen van hun informatiehuishouding rekening moeten houden met verschillende metadatastandaarden. Dit is onvermijdelijk, omdat de metadatastandaarden verschillende wettelijke doelen dienen (bijv. duurzame toegankelijkheid, actieve openbaarmaking, bekendmaking of omgevingsinformatie).

NA en KOOP zijn het erover eens dat MDTO en TOOI nuttig zijn voor het toepassingsgebied waarvoor ze zijn ontwikkeld en dat de standaarden geen concurrenten zijn, maar juist complementair.

Binnen de overheidsbrede discussies die op dit moment worden gevoerd over een stelsel van metadatastandaarden, een federatief datastelsel en de introductie van de FAIR-principes, hebben MDTO en TOOI beide een eigen positie. NA en KOOP nemen in die discussies deel en zullen samen zorgen dat de onderlinge relatie tussen MDTO en TOOI – en die met andere standaarden – nadere aandacht, toelichting en uitwerking krijgen.

Dit betreft onder meer, maar niet limitatief:

1. Toelichting op het gebruik binnen MDTO – en/of het bredere stelsel van metadatastandaarden – van waardelijsten die beheerd (of ontwikkeld) worden binnen TOOI;
2. Het naar linked data omzetten van bestaande MDTO-waardelijsten;
3. Toelichting op enkele definitieverschillen tussen TOOI en MDTO, onder meer m.b.t. 'informatieobject';
4. Toelichting op de relatie met DCAT. Dit geldt zowel voor TOOI als MDTO.

Vanuit hun eigen verantwoordelijkheid binnen de totale overheidsinformatiehuishouding zullen Nationaal Archief en KOOP meer gaan samenwerken om deze vraagstukken op te lossen.